

pa urejeno in napravljeno krasno. Kajpada so zato tudi cene precejšne. Tako stoji tudi ta stavba popolnoma v puščavi, in to mika bogatine, da ostajajo tukaj. Zraven gostišča ima celó še fotograf malo kolibico. Mnogo ljudij vidiš tukaj, ptujcev in domačinov — Arabcev, ki se ponujajo za vodnike. — Med piramido in gostiščem sem se najprej napolil, da obhodim te človeške «krtine» in jih vidim od vseh strani. Povsodi mnogo zdrobljenega skalovja in drobnega peska. Na levi se dviga mal griček, neki «kijosk», na to je več grobov. Nisem jih ogledoval, ampak sedla sva s tovarišem na kamen v prijazno senco in ogledovala velikane prav zložno in mirno. To pot me namreč sitni Arabci niso nadlegovali, pač zato ne, ker sem imel s sabo črnega domačina. Po peščenih, ne ravnih, pa tudi ne težavnih tleh, na katerih so izhojene nekake steze, šla sva naprej na južni strani in se bližala srednji piramidi. Ta se mi je zdela nekam divja, menda zato, ker je bolj potisnjena v puščavo. Ko prideva že blizu nje, spomniva se — kdo bi se kaj takega ne spomnil! — da sva lačna, še bolj pa žejna. No, če tudi mi ni

bilo posebno na nekaj požirkih, a mikalo me je to, da bi tukaj v senci piramide izpraznil kupico, prigriznil kruha in še kaj drugega in si tako tem bolje vtisnil v spomin to zanimivo potovanje. Tako sva praznila torbico in delila njeno zalogo prav bratovsko. Lepo je bilo, hkrati samotno in mirno. Noben glas ne sega sem, nobena žival mi ni prišla pred oči. Mislil sem si, da je tukaj za kače kakor za nalašč, toda tudi teh sem se bal brez potrebe. Saj mora tudi kača jesti, da živi, tukaj pa nima drugega, kakor zrak in pesek. Od tretje piramide naprej je še nekaj malih, pa neznatnih, da se mi ni zdelo vredno ogledovati jih. Rajši sem nadaljeval pot okrog velike piramide in videl, da je na zahodu manj poškodovana, kakor na vshodu in severu. Pustili so jo pač tukaj bolj v miru. Žarno solnce je krepko obsevalo južno in vshodno stran, a obe drugi sta bili v gosti senci.

Kdo ne bi premišljal tukaj, zakaj so vendar zidali ljudje tako velike kamenite griče, kakšen namen so imeli, kakšne pomočke so rabili, da so spravljali velikanske skale v tako višavo!

(Dalje.)

Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

Knjige družbe sv. Mohorja.

Naše škodljive rastline v podobi in besedi. Opisal Martin Cilenšek, profesor na deželni gimnaziji v Ptujju. 8°. Str. 128. — Z veseljem pozdravljamo ta novi prirastek na polju poljudnega znanstvenega slovstva. Namenjen je po vsebini zgolj praktični strani prirodopisnega pouka. Slovstvo naše v tej stroki je še skromno; zato nas veseli vsako novo delo na tem polju, zlasti, ako je tako izborno, kakor je omenjena knjiga. Kolikor smo doslej slišali sodeb o njej, glasile so se ugodno. Namenjena je v prvi vrsti preprostemu ljudstvu, a rabil jo bode z velikim pridom tudi vsak olikanec.

Prerano umrli prof. Erjavec je poznal značaj in potrebo svojega naroda, in zato ni samo spisal učne knjige za prirodopis na srednjih šolah, ampak ga je tudi seznanil s narodo, njeno krasoto ter njenimi prijaznimi in sovražnimi silami v dveh knjigah. («Domače in tuje živali v podobah», 1868—1873, ter «Naše škodljive živali», 1880—1882.). V teh knjigah nam je pokazal Erjavec slabe in dobre strani naših živalij. Gotovo bi nas bil ravno tako temeljito in mikavno poučil, kako se varujmo rastlinskih kvarljivcev, da ne bi spal v prezgodnji groba jami. Da prelepo začeto delo popolni, naročila je vrla družba sv. Mohorja gospodu prof. Cilenšku, naj opiše naše škodljive rastline. Gospod profesor je vrlu ustregel temu naročilu. Podal nam je knjigo pregledno osnovano, poljudno pisano, na mnoge

svoje izkušnje oprto. Ker se je ugledal gospod pisatelj v slavnega Erjavca, določil je knjigi svoji isti namen, kakoršnega izraža Erjavca v knjigi «Naše škodljive živali» (na 5 str. spodaj): «Namen tej knjižici je, škodljivej vojski pogledati bliže v obraz. Po vrsti privedemo žival za živaljo, postavimo jo bralcu v podobi in besedi pred oči, ter povemo o njej ob kratkem vse, kar se nam zdi potrebno.» V knjigi «Naše škodljive rastline v podobi in besedi» pravi gospod pisatelj na 4. strani spodaj: «Postavili bodemo rastlino za rastlino čitatelju v podobi in besedi pred oči in povedali o njej ob kratkem vse, kar se nam zdi potrebno.» Da si je izbral gospod pisatelj Erjavca za vzor, to je knjigi njegovi le na čast.

Tvarino je gosp. pisatelj prav primerno in premišljeno razdelil in razvrstil na sedem oddelkov. V prvem izšlem snopiču opisuje glavne dele cvetočih rastlin in rastline, škodljive človeku in večinoma tudi živini njegovi. Razvrstitev škodljivih rastlin ustreza popolnoma zahtevam tudi neizobraženega čitatelja. Vselej si med domačimi ali sploh zanimivimi poišče tipično rastlino ter na nji pokaže bistvene znake njene vrste. Daljno opisovanje je ponajveč primerjalno (glej črni teloh in zeleni teloh, velikonočnica in kosmatinec), s čimer se bistri čitatelj vadi opazovati rastline. Kar se tiče popisa posameznih rastlinskih vrst, pripoznavamo, da ima gospod pisatelj spretno pero. Vse razkladanje in pojasnjevanje je umevno in hkrati mično, ker pisatelj prav umno vpleta razne drobnosti ter se ozira vseskozi na škodljivost za človeka in mu pové, zakaj naj se varuje rastline. Knjiga obsega tudi mnogo zdravstvenih naukov, kakoršnih potrebuje preprosti čitatelj. Vselej pové pomoček, če se sploh dá pomagati, kadar si požužil del kake škodljivke.

Večinoma čedne slike pojasnjujejo posamične sestavine opisanih rastlinskih vrst. Popis glavnih delov cvetočih rastlin ugaja pač le razumnemu čitatelju, ki ne potrebuje razlage. Preprosti seljak naj nikdar ne začne s tako imenovano terminologijo, da mu razumevanje ne bode pretežko in čitanje predolgočasno. Omeniti moramo, da se gosp. pisatelj drži večinoma znanstvenih izrazov, katere sta uvedla v knjige Erjavca in Tušek in so danes v obče pripoznani. Le nekaj je novih, n. pr. imenuje gospod pisatelj, str. 61: *Tróllius europaeus*, pogačica, Tušek pa v Štirih letnih časih: anjavec, str. 88. *Chaerophyllum temulum*, opojno trebelje, T.: omamna krebulja; str. 92. *Astrantia major*, veliki zali kobilček, T.: kačnica; str. 93. *Hydrocotyle vulgaris*, navadna ščitka, T.: vodni popnjek; str. 94. *Chrysosplenium alternifolium*, navadno solzno zelce, T.: vrančnik in dr.

Nekatere oblike ne prijajo našemu ušesu, dasi se tu in tam rabijo, n. pr. kračji m. krajši, negnoj m. nagnoj in dr. Tu pa tam so se vrinili tiskarski pogrški, ki se dadó večinoma lahko popraviti.

Naposled želimo, da bi Slovenci to knjigo pazno čitali in se tako obvarovali mnogotere škode.

X. Y.

Knjige «Maticе Slovenske».

Henrik Sienkiewicz: Z ognjem in mečem. Povest iz davnih let. Iz poljščine preložil M. M. Ilustroval Viktor Oliva. Del I. in II. V Ljubljani. Založila in na svetlo dala «Matica Slovenska». Natisnil F. Šimáček v Pragi. 1892. 4°. Str. 233. — VII. zvezek «Zabavne knjižnice» je izšel v nenavadni obliki. Ne samo, da je dvakrat daljši in širši, kakor njegovi tovariši, tudi podob ponuja v obilici. Zato je ocenjevalec v zadregi, kaj bi rekel o tej izjemi. Prav tako se je nabralo v tej knjigi marsikaj drugega, kar dela težave ocenjevalcu. Urednik je dobil o tem zvezku oceno, ki našteva razne napake in skoro vse delo nekako obsoja. Slišali smo o slikah posebej jako ostro in pikro obsodbo. A tudi pohvala se je čitala po naših listih. Tako se dá ista stvar obračati na razne strani, kakor kdo hoče. Žal, da sodijo mnogi bolj po svoji volji, kakor po svoji vesti.

Sienkiewiczova povest «Z ognjem in mečem» je del v večji celoti ali vrsti treh povestij (trilogije), ki so pridobile pisatelju mahoma veliko slavo. Druga dva dela sta «Potop» in «Woldyjski». Prevedli so jih v druge jezike, in tudi Slovenci nismo hoteli zaostati: dobili smo hkrati dva prevoda; jednega izdaje gosp. Krajec v Novem Mestu (kakor smo že poročali), drugega pa «Slov. Matica». Čitatelj, ozri se na to zamotano razmero v naši književnosti, pa umevaš še bolj, kako sitno je ocenjevati vestno in umno tak književni sad. Črnogledec bi lahko Slovencem zabavljaj, drug bi lahko častital, a mi nečemo niti prvega niti drugega. Vsaka človeška stvar ima slabosti, ima nekoliko sence: a ima tudi solčne in lepe strani, ima vrline. Jednako je s tem zvezkom «Zabavne knjižice». Vsekako se dá marsikaj oporekati temu, da je oblika povesti tako velika, da ima slike, da je tiskana zunaj domovine itd.: a dá se najti tudi ugodnih razlogov za ravnanje «Maticе Slov.» in lepih stranij na tem-le zvezku.

Manjša oblika bi čitatelju bolje ugajala, kakor tako velika, ki je primerna znanstvenim delom. Gledé na slike treba opomniti, da pesnik dovolj pojasnjuje samega sebe; če pa ne, ni dober pesnik. (Plastika!) Pesnik slika sam po svoje; čitatelj ima domišljijo, da si predočuje posamezne prizore ali da si jih slika. Potemtakem ne potrebuje slik niti čitatelj, niti pisatelj. Slike imajo namen in pomen, če so res umetne, ali pa stvarne in istinite, n. pr. umotvori, portreti, pokrajine. — Tako se lahko in po pravici ugovarja slikam. A izvestno je tudi, da slike nikomur ne škodijo, da je domišljija v raznih bralcih različna in torej lahko marsikomu domišljijo podpró in poživé.

Kaj pa prevod? Prevod je večinoma zvršen skrbno; vidi se mu pila; vidi se, kako so tu pa tam izrazi in stavki natančno ukrojeni; zdi se nam, da čutimo, kako je prelagalec ali drug obdelovalec iskal izrazov, da bi povedal misel izvirnikovo. Radi in po dolžnosti priznavamo temu delu omenjeno vrlino. A prav v tem — zdi se nam — je naš prevod nekoliko zašel. Poskusi, bralec, čitati tu pa tam po knjigi: s